

Зеро мисра

1907

BOROMISZA TIBOR (1880-1960)

Almák | Apples, 1907

Olaj, papírlemez | Oil on paperboard, 56 x 64 cm
Jelezve balra fent | Signed above left: Boromisza 1907

Kezdő ár | Starting price: 8 000 000 Ft / 22 222 EUR
Becsérték: 14 000 000 – 24 000 000 Ft
Estimate: 38 889 – 66 667 EUR

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

| Boromisza Tibor 1880-1960. Szerk.: Dr. Török Katalin - Jurecskó László, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szentendre, 2012, 26. kép

1. Boromisza Tibor festőtársaival, 1905 körül
(Balról jobbra: Réthy, Perrott, Jakob, Ferkai, Börtsök, Rätz, Kovács, Boromisza)

Boromisza a katonai pályával szakítva, 1902-ben Ferenczy Károly magániskolájában kezdte meg képzőművészeti tanulmányait, és feltehetően mestere buzdítására látogatott el 1904 tavaszán Nagybányára, ahol a második nagybányai nemzedék „neős” vezéralakjaként egy évtizeden keresztül, 1914-ig élt és alkotott. Öntörvényű énjéből fakadóan csak rövid ideig hatottak rá

mesterei, Ferenczy, majd Iványi Grünwald Béla – az önálló, szabadelvű fiatal festő mindvégig törekedett művészi függetlenségének, egyéni látásmódjának megőrzésére. Az esztendő végén Iványival és Maticska Jenővel Rómába utazott, ahol visszaemlékezéseinek tanúsága szerint az akadémizmus elleni lázadása tovább fokozódott. Minden bizonnyal 1905 tavaszán hazatért, és

Réti István névsora szerint folytatta a munkát Nagybányán. A következő évben felszínre törő új stílus, a „neoimpresszionizmus” előszelének tekintendő a művész – Münchent is érintő – utazása az új francia irányzatok központjába, Párizsba. „Párizsban dolgoztam, galériákat látogattam. Sokat voltam Durand lakásán, ahol az impresszionisták jellegzetes vásznai halomszámra heverték. Jártam

ugyan egy hónapig a Julien Akadémiára is, de lármás mű-bohém hangulatát rövidesen megutáltam. Majd hónapokon át a Colarossinál mintáztam a felesleges és zavaró korrektúra gondos kerülésével”¹ – számol be meglehetősen szűkszavúan párizsi tartózkodásáról, nem taglalva az őt ért impulzusokat, ezzel is megőrizve egyéni hangú, autodidakta művészetének képzetét. A francia fővá-

rosban készült, ma ismert alkotásain megjelenő dekoratív körvonalak által közrefogott alakok, valamint a síkszerű felületek térfogata, azonban vitathatatlanul a küszöbön álló új stílus előfutárjainak tekinthetők. A „neős” irányzat hazai megjelenése összeforrott Czobel Béla nevével, aki Párizsból hazatérve 1906 nyarán mutatta be forradalmian újszerű, „vastag, színes körvo-

nalak közé határolt, élénk, pontilizált színfoltokkal, a figurális részek rajzában sok jellemző erővel”² megkomponált műveit a nagybányai festőkönia változásokra fogékony növendékeinek. Az új nemzedék képviselői mindinkább szakítanak a plein air naturalizmussal, és a legkorszerűbb francia irányzatokat ötvözve alakítják ki sajátos „neős” stílusukat a pont-aveni iskola, a Nabis

2. Paul Cézanne: Almák, 1878
Fitzwilliam Museum (University of Cambridge)

3. Paul Gauguin: Csendélet gyümölcstálla, 1880
magántulajdon

4. Paul Gauguin: Csendélet gyümölcstálla, 1880
magántulajdon

csoport, valamint a Fauves-ok és posztimpresz-szionisták stílustörvéseiből merítve.

„A francia művészet legutolsó hullámcsapásai, amely a Gauguin, Van Gogh, Mathis, Manguin neveit vetette felszínre, egyszerre Nagybányán is érezhető lett. Előbb, mint Magyarországon bárhol, Budapestet sem véve ki, először itt okozott kavargást a fiatal lelkekben”³ – hangsúlyozza Réti 1909-es cikksorozatában a francia nagymesterek stílusformáló szerepét és az új stílus nagybányai kötődését. A modern magyar festészet kialakulását előmozdító, emblematikus 1906-os esztendő – a neoimpreszionista stílusjegyek egyre magabiztosabb használatában megnyilvánuló – lenyomata Boromisza életművében is fellelhető (Anya gyermekkel, Szőlőszedők).

A most árverésre kerülő csendélet keletkezésének évében, 1907 májusában nyílik meg a Nemzeti Szalonban a francia posztimpreszionisták műveit felvonultató, Gauguin, Cézanne, Manet,

Seurat, Signac, Van Gogh és Matisse neveivel fémjelzett nagyszabású kiállítás, mellyel közvetlenül összefonódik a neósok első fellépése a Könyves Kálmán Szalon „Ifjúság” címen híressé vált, júniusi tárlatán. Boromisza Tibor két alkotását (Tükör előtt, Havas hegyoldal) tekinthette meg itt a közönség: „[...] egyik képe erősen naturalisztikus, másik képe érdekes felületrevezítés. Felülete beszédesen éreztet, de vonalai bonyolultak. Képében a vonal megtagadja a felületben szépen kifejezett törekvést”⁴ – írja kritikájában Gerő Ödön.

Az Almák már egyértelműen a neós stílus jegyében, feltehetően az 1907-es év második felében született. A csendélet semleges, síkszerű háttérrel adó, a fény-árnyék hatásokat, a redők mélységét nélkülöző egységes drapéria a harsány színekkel megfestett gyümölcsök kiemelését szolgálja. Az almák gömbölyded formái vastag, élénk, tiszta színekkel felvitt ecsetvonásokból építkeznek, azonban ezek az erőteljes, egymás-

tól jól elkülönülő festékcsíkok és az itt-ott felbukkanó árnyékfoltok már csak részben teremtik meg a plasztikusság érzetét. A színpalettát a citromsárga, az élénk zöld és a helyenként halvány pirosba hajló, a Fauves-ok kedvelt lazacrózsaszíne, valamint a kékek uralják. A korábbi művein is alkalmazott kontúrozás tovább fokozza a műdekorativitását. Az almák visszafogott, világoskék körvonalai az abrosz szélének kék csíkozásában is visszaköszönnek, de a fehér terítőre vetülő – a nagybányaiak által előszeretettel alkalmazott – kék árnyékok, és a kékben játszó pettyes talpas pohár is a kiegyensúlyozott színkompozíciót szolgálják. A modern magyar festészet egyik úttörőjének, Boromisza Tibornak e korai csendélete a kutató-kísérletező művész állandóan változó és megújuló életművének dekoratív, „neós” darabja.

TÓTH NÓRA

5. Czöbel Béla: Fauve csendélet, 1907
magántulajdon

1 Boromisza Tibor önéletrajzi feljegyzései. Szerk.: Török Katalin, Szentendre, 2011, 125. oldal

2 Réti István: A nagybányai művésztelep. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. Budapest, 1954, 69. l.

3 Réti István: Tizennégy esztendő a nagybányai festőkolónia életéből. Nagybánya és Vidéke, 1909. október 24. 1. l.

4 Gerő Ödön: Kiállítások. – „Ifjúság” magyar modern festők kiállítása. Pesti Napló, 1908. június 5.

